

РОЗВИТОК МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ ХІМІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Мале підприємництво є однією з ключових складових економіки України, оскільки воно забезпечує створення нових робочих місць, впровадження інновацій та підвищення конкурентоспроможності продукції [1]. Особливо важливим є розвиток малого бізнесу у високотехнологічних галузях, зокрема у хімічній промисловості, яка має великий потенціал для створення нішевих продуктів, таких як спеціальні полімери, фармацевтичні й лабораторні реактиви, побутова хімія [2].

За даними Державної служби статистики України, у 2024 році у країні функціонувало близько 1,8 млн суб'єктів малого та мікропідприємництва, серед яких лише незначна частка представлена у виробничому секторі, зокрема в хімічній галузі [4]. Водночас саме ці підприємства демонструють здатність адаптуватися до умов воєнного часу, зберігаючи базові обсяги виробництва та створюючи нові види продукції. Згідно з аналітичними дослідженнями Національного інституту стратегічних досліджень, у 2024 році виробництво хімічних речовин в Україні зросло на 3,9 %, а гумових і пластмасових виробів — на 7,5 % [3].

Позитивну динаміку розвитку підтримують сектори, що мають стабільний попит. Агропромислові підприємства стимулюють зростання виробництва добрив і засобів захисту рослин. Важливим кроком у розвитку галузі стало підписання угоди між Group DF International та Hyundai Engineering щодо створення у Рівному сучасного хімічного хабу, який передбачає виробництво зеленого аміаку, водню та нових видів добрив. Це сприятиме залученню інвестицій, впровадженню екологічно безпечних технологій і створенню нових робочих місць.

Попри певні успіхи, залишається високою імпортозалежність: частка імпорту у внутрішньому споживанні хімічної продукції становить близько 77 % [4]. Це пояснюється пошкодженням виробничих потужностей, логістичними труднощами та недостатнім рівнем інноваційної модернізації. Разом із тим, мале підприємництво має значний потенціал для зменшення цієї залежності, зокрема через розвиток локальних виробництв спеціальних полімерів, лабораторних реактивів та побутової хімії.

Таблиця 1. Схема етапів державного сприяння за коштигрантів ЄС підтримці малого підприємництва в хімічній галузі

Етап	Зміст етапу впровадження жервжної підтримки
1. Визначення цільових секторів	Державна комісія формує перелік напрямів, де малим хімічним підприємствам найважче вийти на ринок без фінансової підтримки (виробництво спеціальних полімерів, лабораторних реактивів, побутової хімії тощо).
2. Створення програми грантової підтримки	На основі коштів ЄС держава запускає програму, що включає гранти на обладнання, компенсацію витрат на сертифікацію, R&D, участь у виставках тощо.
3. Оцінка заявок комісіями	Незалежна комісія з представників Мінекономіки, університетів та асоціацій оцінює проєкти за інноваційністю, ефективністю та екологічністю.
4. Контроль і звітність	Запроваджується багаторівневий контроль: внутрішній аудит підприємства, державний моніторинг і аудит, погоджений з ЄС.

Розвиток малого підприємництва у хімічній промисловості України є перспективним напрямом економічного зростання та технологічної модернізації. Малі хімічні компанії відзначаються гнучкістю, здатністю швидко впроваджувати нові технології та адаптуватися до змін ринку.

Для подальшого зміцнення галузі необхідне поєднання державної підтримки (грантів, пільгового кредитування, спрощеного ліцензування) з активним впровадженням сучасних технологій і підготовкою висококваліфікованих кадрів. Такий підхід дозволить забезпечити стале зростання, підвищити експортний потенціал та посилити економічну стійкість України.

Перелік посилань:

1. United Nations Development Programme (UNDP). *Assessment of the Impact of the War on Micro-, Small-, and Medium-sized Enterprises in Ukraine* (2024). URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-02/undp-ua-assessment-war-impact-enterprises-ukraine2_0.pdf
2. Покровська Н. М. Вплив COVID-19 на капітальні інвестиції у хімічну галузь. *Економіка і регіон*, 2023, т. 2 (89), с. 32–39. DOI: [https://doi.org/10.26906/eir.v0i2\(89\)](https://doi.org/10.26906/eir.v0i2(89))
3. Національний інститут стратегічних досліджень. Сучасні тенденції в українській промисловості. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/suchasni-tendentsiyi-v-ukrayinskiy-promyslovosti>
4. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. 2024. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>